

Средоє Лалич

Серби – офіцери і генерали російської армії (XVIII ст.)

Симеон Пишчевич наприкінці своїх «Відомостей від різних авторів...»¹, обсягом 140 сторінок, подав список сербів-військовослужбовців російської армії за майже все XVIII ст. До цього списку Пишчевич включив лише тих сербів, які за тогочасною термінологією мали генеральський чин (генерал-майор, або генерал-поручик), і т. зв. штабс-офіцерів (секунд-майорів, прем'єр-майорів, підполковників, полковників, бригадирів). Обер-офіцери (сержанти, поручики, капітани) та унтер-офіцери (капрали, ротмістри, квартирмістри і вахмістри) у цьому списку не згадуються.

Список Пишчевича містить 98 імен з відомостями про набутий чин (ймовірно, найвищий). Лише двоє з них не були офіцерами (Сава і Єфим Владисавлевич), отже решта (96) – генерали та офіцерів, а саме: 25 генералів і 71 «штаб-офіцер».

Рукопис Пишчевича зі списком був проаналізований **Мір'яною Д. Стефанович**, відповідно відредагований та опублікований нею у кінці XX ст.²

¹ Повний заголовок у перекладі сербською звучить так: «Извештај сабран из разних аутора и сведен у историју преводом на словенски језик, о народу словенском, Илирији, Србији, и свим тој српској нацији негдашњим кнезовима, краљевима, царевима, и деспотима, такође нека објашњења о Грчкој, Турској и о давно бившем угарском бунту, а напоследку о изласку српског народа у Русију, сачињен генералмајором Симеоном Пишчевићем, његовим сопственим трудом и руком, започет пре неколико година, окончан 1795. године. I део». Архив САНУ, Београд, сигн. 9238. Библиотека Матице Српске, сигн. МК, инв. бр. МФ 217.

² Список опублікований у статті М. Стефанович «Симеон Пишчевич – матеріал з історії сербської літератури» У: Даница – српски народни илустровани календар за годину 1995. Вукова задужбина, Београд, 1995.

А ще раніше – за 70 років до публікації Стефанович – список Пишчевича був надрукований доктором **Мітою Костицем** у його книзі про переселення сербів до Росії,³ однак як джерело він, ймовірно, використав Пишчевичеві матеріали, підготовлені до друку та видані Нілом Поповим.⁴

При порівнянні із початковим списком Пишчевича, і у М. Костица, і у М. Стефанович очевидні деякі неточності у транскрипції окремих імен (наприклад, у Костица: замість Ранкович потрібно писати Райкович,⁵ або у М. Стефанович: замість Лабощ повинно бути Лалош).

У свою чергу **Мілош Црнянський**, безсумнівно, користувався списком із книги Костица, коли на останній сторінці 2-ї книги «Переселень» подав імена сербських офіцерів (щоправда, у скороченому варіанті та зі своїми ремарками).

При дослідженні документів в архівах Москви і Києва автор цієї статті знайшов численні матеріали, які підтверджують правильність Пишчевичевого списку. Разом з тим, архівні джерела розкрили і досить суттєвий недолік списку – з незрозумілих причин у ньому не згадується певна кількість сербів із вищими офіцерськими званнями. Об'єднавши список Пишчевича та віднайдені архівні джерела, можна скласти новий список сербських генералів і штаб-офіцерів загальною чисельністю 152 імені (тобто з'явилося 56 нових прізвищ).

При складанні цього нового списку основним джерелом доповнення був архівний фонд «Гусарський відділ Канцелярії Військової колегії» («Гусарское повитье Канцелярии Военной коллегии» – архівний фонд № 10) у Центральному державному

³ Костић, др Мита. Српска насеља у Русији: Нова Србија и Славеносрбија. Српски етнографски зборник, књига XXVI. Изд. Српска краљевска академија, Београд, 1923.

⁴ Вестник Европы, Санкт-Петербург, 1870.

⁵ Передивляючись тисячі аркушів архівних документів, я не знайшов жодного серба із прізвищем Ранкович, але зафіксував прізвище Райкович. Так само у праці: Лалић, Средоје. Архивска грађа о нашој земљи у архивима и другим установама СССР. Заједница архива Војводине, Сремски Карловци, 1972., на сторінці 106 згадується Райкович Симеон, який 1753 року прибув із Цесарії до Росії, у Шевичев полк і отримав чин поручика.

військово-історичному архіві СРСР у Москві (зараз – Российский государственный военно-исторический архив).⁶ Неймовірним є те, що у публікаціях на цю тему сербських та закордонних авторів не було жодного посилання на документи цього досить багатого і добре збереженого архівного фонду.

Ще одним первинним джерелом був архівний фонд «Слов'яносербська комісія» (архівний фонд № 1413) у Центральному державному історичному архіві України у Києві.⁷

На жаль, ніхто з сербських архівістів та істориків не досліджував архівний фонд «Ландмилицкое повьт'є Канцелярии Военной коллегии» (архівний фонд № 14, Российский государственный военно-исторический архив, Москва). Документи цього архівного фонду могли б значною мірою висвітлити історію «старого» Сербського гусарського полку за час його існування з 1727 р. до 90-х рр. XVIII ст, а також долю офіцерів-сербів, які у ньому служили.

З раніше опублікованих матеріалів при укладенні нового списку були використані мемуари Симеона Пишчевича⁸

⁶ Належить групі архівних фондів, сформованих у межах Військової колегії (існувала з 1717 до 1802 років), яка поділялася на «експедиції» (відділення) та «повіти» (відділи). Гусарський відділ Канцелярії Військової колегії, судячи з матеріалів, які відносяться до періоду 1723–1793 рр., займався військовими аспектами заснування, облаштування і ангажування гусарських (кіннотних) полків. Згідно з «путівником» цього архіву, архівний фонд містить цілому 4749 архівних одиниць. Протягом вивчення матеріалів цього фонду було переглянуто 90 комплектів документів, які містять майже тридцять тисяч аркушів. У вигляді мікрофільму існує лише один комплект (№ 73, по опису 2/109), у якому зберігаються документи 1752–1754 років (приблизно 580 аркушів). Мікрофільм знаходиться у Архіві Войводини у місті Нові Сад (сигн. МФ, ролне 233).

⁷ Слов'яносербська комісія була утворена 1753 року із метою розміщення переселених сербів, забезпечення та утримання новосербських та слов'яносербських полків і внутрішнім упорядкуванням Нової Сербії і Слов'яносербії. Комісія підпорядковувалася Сенату і Військовій колегії. Розформована утвердженням Новоросійської губернії у 1764 році. Документи підшиті у 52 зошити (комплекти), які містять від сорока до тисячі аркушів. Копіювання, або фотографування документів на підставі проведених досліджень досі не здійснювалося.

⁸ Первинний заголовок цього матеріалу звучить так: «Известија о жизни и походе Симеона Пишчевича, сына Степанова». Починаючи з 1961 року сербською мовою були опубліковані чотири видання його мемуарів.

і дослідження Н. Василенко «Заселення південної України в середині XVIII сторіччя (1734–1775),⁹ яке значною мірою базується на первинних архівних джерелах. Правдивість фактів, наведених у мемуарах Пишчевича, підтверджується численними архівними документами.

Варто зазначити, що відомості про кількох офіцерів з Пишчевичевого списку не можна було підтвердити наявними архівних документів. Однак ґрунтовніше вивчення документів із згаданих архівних фондів, напевне, значно прояснило б ситуацію.

Відомості про офіцерів у переліку, який подається нижче, наводяться лише настільки, наскільки можна підтвердити існування зазначених осіб та отримання ними офіцерського чину. Документальні записи про цих людей на той час, коли вони були у нижчих чинах (обер- та унтер-офіцерів) не наводяться.

З метою стислішого викладу матеріалу в тексті використовуються скорочення¹⁰ для позначення джерел, на основі яких був підготовлений узагальнений перелік. Відсутність нумерації у переліку прізвищ означає, що не вдалося з'ясувати чи вказана інформація стосується однієї особи, чи кількох різних з однаковим прізвищем.

1. АДАБАША НИКОЛАЈ, Стефановић – АДАБАША МИКОЛА Стефанович.

Полковник. Слобідський гусарський полк, 1757 (НПВ, I, 163; ГП, Оп. 2/109, Спр. 41).

⁹ Полоньска-Василенко Наталія. Заселення південної України в половині 18 ст. (1734–1775). I і II том. Вид-во Українського Вільного Університету, Мюнхен, 1960.

¹⁰ Скорочення:

ИСП = Известие... Симеона Пишчевича.

МСП = Мемоари Симеона Пишчевића

НПВ = Наталя Полонська-Василенко (номер тома і номер сторінки).

ГП = Архівний фонд «Гусарское повите...», із кількістю описів (типу одиниць діловодства) і номером одиниці зберігання у межах цього опису – Спр.

ССК = Архівний фонд «Славјаносербскаја комисија» (із номером зошита у межах архівного фонду).

ОЖМ = Описаније живота мога.

МКИ = Мита Костић. Историја Нове Србије и Славеносрбије.

2. **АДАБАША СТАНЧУЛ** –
АДАБАША СТАНЧУЛ.
Секунд-майор. Шевичів або Прерадовичів гусарський полк, 1763 (ССК, Спр. 29).
3. **АДАБАША, ФЕДОР** –
АДАБАША ФЕДІР.
Секунд-майор. Шевичів або Прерадовичів гусарський полк, 1761–1763 (ССК, Спр. 29).
Молдавський полк, 1777 (ГП. Оп. 1/74, Спр. 218, део 2).
АДАБАША – полковник. Дніпровський пікінерський полк, 1772 (ГП, Оп. 1/74, Спр. 221; НПВ, II, 61).
4. **АЛБАНЕЗ ИВАН** –
АЛБАНЕЗ ИВАН.
Майор. Сербський гусарський полк, 1731 (Полное собрание законов Российской империи, 6062).
5. **БАЈКОВИЋ, МАРКО** –
БАЙКОВИЧ, МАРКО.
Секунд-майор. Сербський гусарський полк, 1783 (ГП, Оп. 1/74, Спр. 220/6).
6. **БОГДАНОВ ГЕОРГИЈЕ**, Михаиловић –
БОГДАНОВ ГЕОРГІЙ Михайлович.
Генерал-майор (ИСП).
7. **БОГДАНОВ ИВАН** –
БОГДАНОВ ИВАН.
Секунд-майор. Саратовський гусарський полк, 1790 (ГП, Оп. 1/74, Спр. 220/10).
8. **БОГДАНОВ, МИХАЙЛО** –
БОГДАНОВ МИХАЙЛО.
Секунд-майор. 1764 (ГП, Оп. 2/109, Спр. 54).
9. **БОЖИДАРЕВИЋ** –
БОЖИДАРЕВИЧ.
Майор. Засновник села Божидаровки, 1760 (НПВ, II, 137).
10. **БОЖИЋ, ИВАН**, Пантелејмоновић – «Сербин» –
БОЖИЧ [СЕРБИН] ИВАН Пантелеймонович.
Генерал-майор (ИСП). Український драгунський полк, 1732; Сербський гусарський полк, 1739–1741; Ніжинський гусарський полк; Чернігівський гусарський полк, 1748 (ГП, Оп. 2/109, Спр. 1).

11. **БОЖИЋ (Панић) ПАНТЕЛЕЈМОН**-Пана –
БОЖИЧ (ПАНІЧ) ПАНТЕЛЕЙМОН.
Полковник. Малоросійський чернігівський гусарський полк, 1704–1711 (МСП).
12. **БОШКОВИЋ** –
БОШКОВИЧ.
Прем'єр-майор. Хорватів новосербський гусарський полк, 1759 (НПВ, II, 83). Чорний гусарський полк, 1766 (ГП, Оп. 2/109, Спр. 74).
13. **БУКИНСКИ СТЕПАН** –
БУКІНСЬКИЙ СТЕПАН.
Майор (ИСП).
14. **ВАНИЈ ТЕОДОР** –
ВАНІЙ ТЕОДОР.
Майор (ИСП).
15. **ВЕЛИЧКОВ** –
ВЕЛІЧКОВ.
Прем'єр-майор, 1763 (МСП, стр. 439, 440, 442, 444).
16. **ВЕСЕЛИНОВ ПАВЛЕ** –
ВЕСЕЛІНОВ ПАВЛО.
Секунд-майор, 1790 (ГП, Оп. 1/74, Спр. 220/10).
17. **ВИТКОВИЋ СТЕФАН** –
ВІТКОВИЧ СТЕФАН.
Бригадир (ИСП). Сербський гусарський полк, 1750 (ГП, Оп. 2/109, Спр. 15).
18. **ВУЈИЋ, ГЕОРГИЈЕ** –
ВУЙИЧ, ГЕОРГІЙ.
Майор (ИСП).
19. **ВУЈИЋ ИВАН** –
ВУЙИЧ ІВАН.
Секунд-майор (ИСП). Македонський гусарський полк, 1778 (ГП, Оп. 1/74, Спр. 219/2).
20. **ВУЈИЋ МАКСИМ** –
ВУЇЧ МАКСИМ.
Майор. Хорватів новосербський гусарський полк, 1761 (МСП).

21. **ВУЈИЋ ПАВЛЕ** –
ВУЇЧ ПАВЛО.
Підполковник (ИСП). Ольвіопольський гусарський полк, 1792 (ГП, Оп. 1/74, Спр. 221/8).
22. **ВУКОТИЋ ИВАН** –
ВУКОТИЧ ИВАН.
Підполковник (ИСП). 1789. Звільнено з служби 1793. (ГП, Оп. 1/74, Спр. 220/11).
23. **ГОЛУБ ИВАН** –
ГОЛУБ ИВАН.
Майор (ИСП).
24. **ГОЛУБ ПЕТАР** –
ГОЛУБ ПЕТРО.
Майор. (ИСП).
25. **ДАВИДОВИЋ АРСЕНИЈЕ** –
ДАВИДОВИЧ АРСЕНІЙ.
Полковник. (ИСП).
26. **ДРАШКОВИЋ СИМЕОН** –
ДРАШКОВИЧ СИМЕОН.
Підполковник. Катеринославський легкий кінний полк, 1783 (ГП. Оп. 1/74, Спр. 220/11).
27. **ЂАКОВ НИКОЛА** –
ДЖАКОВ МИКОЛА.
Секунд-майор. Харківський пікінерський полк, 1776 (ГП, Оп. 1/74, Спр. 221/2).
28. **ЂОРИЋ** –
ДЖОРИЧ.
Полковник. Сербський гусарський полк, 1758 (ГП, Оп. 2/109, Спр. 51).
29. **ЂУРЂЕВ ЛАЗАР** –
ДЖУРДЖЕВ ЛАЗАР.
Прем'єр-майор. Сербський гусарський полк, 1753 (ГП, Оп. 2/109, Спр. 15. и 18).
30. **ЖИГИЋ СТЕПАН** Осипов –
ЖИГИЧ СТЕФАН Йосипович.
Секунд-майор (ИСП). Македонський гусарський полк, 1780 (ГП, Оп. 1/74, Спр. 220/3).

31. **ЗОРИЋ МАКСИМ** –
ЗОРИЧ МАКСИМ.
Генерал-поручик (ИСП). Прерадовичів слов'яносербський гусарський полк, 1753 (ГП, Оп. 2/109, Спр. 36). Угорський гусарський полк (МСП). Ізюмський гусарський полк, 1765 (МСП).
32. **ЗОРИЋ СИМЕОН** Гаврилович –
ЗОРИЧ СИМЕОН Гаврилович.
Генерал-майор (ИСП).
33. **ЯНКОВИЋ ТЕОДОР** Івановић (Миријевски) –
ЯНКОВИЧ (МІРІЄВСЬКИЙ) ТЕОДОР Іванович.
Бригадир (ИСП).
34. **ЯНОВ АДАМ** –
ЯНОВ АДАМ.
Підполковник. Молдавський гусарський полк (МСП).
35. **ЈЕЗДИМИРОВИЋ ЈАКОВ** –
ЄЗДІМІРОВИЧ ЯКІВ.
Підполковник. Прерадовичів слов'яносербський гусарський полк (ГП, Оп. 2/109, Спр. 40, 45).
36. **ЈУЗБАША АЛЕКСЕЈ** –
ЮЗБАША ОЛЕКСІЙ.
Майор (ИСП).
37. **ЈУЗБАША КОНСТАНТИН** Николајевић –
ЮЗБАША КОСТЯНТИН Миколайович.
Бригадир (ИСП). Бахмутський гусарський полк, 1765 (ССК, Спр. 46).
38. **КОСАВЧИЋ ВАСИЛИЈЕ** –
КОСАВЧИЧ ВАСИЛЬ.
Полковник (ИСП).
39. **КРЕСТИЋ АЛЕКСЕЈ** –
КРЕСТИЧ ОЛЕКСІЙ.
Секунд-майор. Чорний гусарський полк, 1774 (ГП, Оп. 1/74, Спр. 218/1).
40. **ЛАЛОШ КОНСТАНТИН** Николајевић –
ЛАЛОШ КОСТЯНТИН Миколайович.
Генерал-майор (ИСП).

41. **МАНОЈЛОВИЋ ПЕТАР** –
МАНОЙЛОВИЧ ПЕТРО.
Секунд-майор, 1790 (ГП, Оп. 1/74, Спр. 220/10).
42. **МАРЈАНОВИЋ ИВАН** –
МАРЯНОВИЧ ІВАН.
Секунд-майор. Чорний полк, 1777 (ГП, Оп. 1/74, Спр. 218/2).
43. **МАРЈАНОВИЋ ПЕТАР** –
МАРЯНОВИЧ ПЕТРО.
Майор (ИСП).
44. **МАРКОВ ГРИГОРИЈЕ** –
МАРКОВ ГРИГОРІЙ.
Прем'єр-майор. Іллірійський полк, 1780 (ГП, Оп. 1/74, Спр. 220/3).
45. **МАРКОВ ИВАН** –
МАРКОВ ІВАН.
Секунд-майор. Угорський гусарський полк; Шевичів слов'яносербський гусарський полк, 1753 (ГП, Оп. 2/109, Спр. 36).
46. **МАРКОВИЋ ИВАН** –
МАРКОВИЧ ІВАН.
Прем'єр-майор. Іллірійський полк, 1784 (ГП, Оп. 1/74, Спр. 220/7).
47. **МИЛОРАДОВИЋ АНДРЕЈ** –
МИЛОРАДОВИЧ АНДРІЙ.
Генерал-поручик (ИСП).
48. **МИЛОРАДОВИЋ ИВАН** –
МИЛОРАДОВИЧ ІВАН.
Майор (ИСП).
49. **МИЛОРАДОВИЋ ЛУКА** –
МИЛОРАДОВИЧ ЛУКА.
Секунд-майор. Сербський гусарський полк, 1750, 1755 (ГП, Оп. 2/109, Спр. 15. и 26).
50. **МИЛОРАДОВИЋ МИХАЈЛО** –
МИЛОРАДОВИЧ МИХАЙЛО.
Полковник. Гадяцький козацький полк, 1718 (ИСП).
51. **МИЛОРАДОВИЋ ПЕТАР** –
МИЛОРАДОВИЧ ПЕТРО.
Генерал-майор (ИСП).

МИЛОРАДОВИЋ –
МИЛОРАДОВИЧ.

Підполковник, 1753 (ГП, Оп. 1/74, Спр. 51).

52. **МИЛУТИНОВ ПЕТАР –**
МІЛУТІНОВ ПЕТРО.

Полковник. Таврійський легкий кінний полк, 1786 (ГП, Оп. 1/74, Спр. 220/9). Звільнено з військової служби у 1792 (ГП, Оп. 1/74, Спр. 221/8).

53. **МИЉКОВИЋ ГЕОРГИЈЕ –**
МІЉКОВИЧ ГЕОРГІЙ.

Секунд-майор. Іллірійський полк, 1783 (ГП, Оп. 1/74, Спр. 221/5).

54. **МИОКОВИЋ АВРАМ –**
МІОКОВИЧ АВРАМ.

Майор (ИСП).

55. **МИОКОВИЋ ИВАН –**
МІОКОВИЧ ИВАН.

Майор (ИСП).

56. **МИОКОВИЋ ИГЃАТ –**
МІОКОВИЧ ІГНАТ.

Майор (ИСП).

57. **МИОКОВИЋ ПАВЛЕ –**
МІОКОВИЧ ПАВЛО.

Секунд-майор. Іллірійський полк, 1780 (ГП, Оп. 1/74, Спр. 220/3; ИСП).

58. **МИОКОВИЋ ПЕТАР –**
МІОКОВИЧ ПЕТРО.

Майор (ИСП).

59. **МИХАЈЛОВИЋ БОЖА –**
МИХАЙЛОВИЧ БОЖА.

Полковник. Слобідський гусарський полк, 1765 (ГП, Оп. 2/109, Спр. 63). Чорний гусарський полк, 1771/1772 (НПВ, II, 60).

60. **МИХАЈЛОВИЋ ИВАН –**
МИХАЙЛОВИЧ ИВАН.

Секунд-майор. Сербський гусарський полк, 1783 (ГП, Оп. 1/74, Спр. 220/6).

61. **МИШКОВСКИ МИХАЙЛО** –
МИШКОВСЬКИЙ МИХАЙЛО.
Майор (ИСП).
62. **МЛАДЕНОВИЋ ИВАН** –
МЛАДЕНОВИЧ ІВАН.
Секунд-майор. Сербський гусарський полк, 1783 (ГП,
Оп. 1/74, Спр. 220/6).
63. **НЕРАНЦИЋ ДАВИД** Гавриловић –
НЕРАНДЖИЧ ДАВИД Гаврилович.
Генерал-майор (ИСП). Дніпровський гусарський полк,
1777 (ГП, Оп. 1/74, Спр. 219/1).
64. **ОЖЕГОВИЋ СТЕПАН** –
ОЖЕГОВИЧ СТЕФАН.
Підполковник (ИСП).
65. **ПАНТАЗИЈ АЛЕКСЕЈ** –
ПАНТАЗИЙ ОЛЕКСИЙ.
Майор (ИСП).
66. **ПЕИЋ ПЕТАР** –
ПЕЇЧ ПЕТРО.
Секунд-майор. Іллірійський полк, 1778 (ГП, Оп. 1/74,
Спр. 219/2).
67. **ПЕРИЋ ДИМИТРИЈЕ** –
ПЕРИЧ ДМИТРО.
Підполковник (ИСП). Сербський гусарський полк, 1749;
Хорватів новосербський гусарський полк, 1755; Шевичів
слов'яносербський гусарський полк, 1756 (МСП).
68. **ПЕТРОВИЋ НИКОЛАЈ** –
ПЕТРОВИЧ МИКОЛА.
Полковник (ИСП).
69. **ПЕТРОВИЋ СТЕПАН** –
ПЕТРОВИЧ СТЕПАН.
Майор, 1759 (МСП).
70. **ПЕТРОВИЋ, ФИЛИП** –
ПЕТРОВИЧ, ФІЛІП
Майор (ИСП).
71. **ПИШЧЕВИЋ АЛЕКСАНДАР** Симеона –
ПИШЧЕВИЧ АЛЕКСАНДР Симеонович.
Майор (ИСП).

72. **ПИШЧЕВИЇ ГАВРИЛ** –
ПИШЧЕВИЧ ГАВРИЛО.
Секунд-майор (ИСП). 1778 (ГП, Оп. 1/74, Спр. 219/2).
73. **ПИШЧЕВИЇ ИВАН** Симеона –
ПИШЧЕВИЧ ІВАН Симеонович.
Майор (ИСП).
74. **ПИШЧЕВИЇ ЈЕФИМ** –
ПИШЧЕВИЧ ЄФИМ.
Секунд-майор (ИСП). Ольвіопольський полк, 1792 (ГП,
Оп. 1/74, Спр. 221/8).
75. **ПИШЧЕВИЇ ЛАЗАР** –
ПИШЧЕВИЧ ЛАЗАР.
Майор (ИСП).
76. **ПИШЧЕВИЇ СИМЕОН** Степанов –
ПИШЧЕВИЧ СИМЕОН Стефанович.
Генерал-майор (НПВ, ГП). Охтирський гусарський полк,
1778 (ГП, Оп. 1/74, Спр. 220/1).
77. **ПИШЧЕВИЇ СТЕПАН** –
ПИШЧЕВИЧ СТЕПАН.
Майор (ИСП).
78. **ПИШЧЕВИЇ ТЕОФИЛ** –
ПИШЧЕВИЧ ТЕОФІЛ.
Майор (ИСП).
79. **ПЛАМЕНАЦ РОДИОН** Степановић –
ПЛАМЕНАЦ РОДІОН Степанович.
Бригадир (ИСП).
80. **ПОДГОРИЧАНИН ГЕОРГИЈЕ** Петровић –
ПОДГОРИЧАНИН ГЕОРГІЙ Петрович.
Генерал-майор, граф (ИСП). Сербський гусарський
полк, 1783 (ГП, Оп. 1/74, Спр. 220/6).
81. **ПОДГОРИЧАНИН ИВАН** –
ПОДГОРИЧАНИН ІВАН.
Генерал-поручик (ИСП). Молдавський гусарський полк,
1763 (МСП). Охтирський гусарський полк, 1765, 1767
(МСП).
82. **ПОПОВ ГАВРИЛО** –
ПОПОВ ГАВРИЛО.
Секунд-майор. Бахмутський полк, 1777 (ГП, Оп. 1/74, Спр. 218/2).

83. **ПОПОВИЋ** –
ПОПОВИЧ.
Полковник. Насельник слободи Жовтої, 1773 (*НПВ, II, 168*).
84. **ПРЕРАДОВИЋ АЛЕКСЕЈ** (Родионович) Рајка –
ПРЕРАДОВИЧ ОЛЕКСИЙ (Родионович) Райка.
Бригадир [*ИСП*]. 1763 [*ГП, Оп. 2/109, Спр. 45*].
85. **ПРЕРАДОВИЋ ГЕОРГИЈЕ** (Родионович) Рајка –
ПРЕРАДОВИЧ ГЕОРГИЙ (Родионович) Райка.
Генерал-майор (*ИСП*). Прерадовичів слов'яносербський гусарський полк, 1764 (*ГП, Оп. 2/109, Спр. 45; МСП*).
86. **ПРЕРАДОВИЋ ИВАН** Родионович (Рајка) –
ПРЕРАДОВИЧ ІВАН Родионович (Райка).
Генерал-майор (*ИСП*). Поручик, 1763 (*ГП, Оп. 2/109, Спр. 45*).
Полковник, 1784 (*ГП, Оп. 1/74, Спр. 221/5*).
87. **ПРЕРАДОВИЋ МИХАИЛ** –
ПРЕРАДОВИЧ МИХАЙЛО.
Підполковник. Волоський полк, 1782 (*ГП, Оп. 1/74, Спр. 221/4*).
88. **ПРЕРАДОВИЋ, НИКОЛАЈ**, Иванович –
ПРЕРАДОВИЧ, МИКОЛА,
Іванович – генерал (*МКИ, Стр. 144*).
89. **ПРЕРАДОВИЋ РАЈКО-РОДИОН** –
ПРЕРАДОВИЧ РАЙКО-РОДИОН.
Генерал-поручик (*ИСП*). Прерадовичів слов'яносербський гусарський полк, 1754–1763 (*ГП, ССК, МСП*).
90. **РАШКОВИЋ АВРАМ** –
РАШКОВИЧ АВРАМ.
Полковник (*ИСП*). Бахмутський гусарський полк, 1765 (*ССК, Спр. 46*). 5-ротний ескадрон Чорного гусарського полку, 1774 (*ГП, Оп. 1/74, Спр. 218/1*).
91. **РАШКОВИЋ ИВАН** –
РАШКОВИЧ ІВАН.
Секунд-майор 1753 (*ГП, Оп. 2/109, Спр. 36*).
92. **РАДИВОЈЕВИЋ ВАСИЉ** –
РАДИВОЄВИЧ ВАСИЉЬ.
Секунд-майор 1779 (*ГП, Оп. 1/74, Спр. 221/2*).

93. **РАДУЛОВИЋ ГАВРИЛ** –
РАДУЛОВИЧ ГАВРИЛО.
Полковник (ИСП). Ольвіопольський полк, 1792 (ГП,
Оп. 1/74, Спр. 221/8).
94. **РАЙЧЕВИЋ ЈЕФТА** –
РАЙЧЕВИЧ ЄВТО.
Секунд-майор. Македонський гусарський полк, 1778
(ГП, Оп. 1/74, Спр. 219/2).
95. **РАЈКОВИЋ ЈЕВРЕМ** –
РАЙКОВИЧ ЄФРЕМ.
Полковник (ИСП).
96. **РАЈКОВИЋ СИМЕОН** –
РАЙКОВИЧ СИМЕОН.
Майор (ИСП).
97. **РУНИЋ ГЕОРГИЈЕ** Васи́лијев –
РУНИЧ ГЕОРГІЙ Васильович.
Секунд-майор. Словянський полк, 1782 (ГП, Оп. 1/74,
Спр. 220/5).
98. **РУЖИЋ НИКОЛАЈ** –
РУЖИЧ НИКОЛАЙ.
Секунд-майор. Бахмутський полк, 1777 (ГП, Оп. 1/74, Спр. 218/2).
99. **САБОВ ВАСИЛИЈЕ** –
САБОВ ВАСИЛЬ.
Майор (ИСП).
100. **САБОВ ЛАЗАР** –
САБОВ ЛАЗАР
Майор (ИСП).
101. **САБОВ СТЕПАН** –
САБОВ СТЕПАН.
Майор (ИСП).
102. **СЕЛАКОВИЋ ИВАН** Димитријев –
СЕЛАКОВИЧ ІВАН Дмитрович.
Підполковник. Прерадовичів слов'яносербський полк,
1763 (ГП, Оп. 2/109, Спр. 45, 36. и 19). Бахмутський гусарсь-
кий полк, 1764 (ССК, Спр. 46).
103. **СЕНТЈАНИН ПЕТАР** –
СЕНТЯНИН ПЕТРО.
Полковник (ИСП). 1792 (ГП, Оп. 1/74, Спр. 221/8).

104. **СЕРЕЗЛИЈА ЛАЗАР –**
СЕРЕЗЛІ ЛАЗАР.
Підполковник. Головна канцелярія Новосербського корпусу, 1761; «Казенний округ» у Єлисаветградській провінції, 1771 (*НПВ, I, 123*).
105. **СТАНИШИН –**
СТАНІШИН.
Майор. Іллірійський полк, 1781 (*ГП, Оп. 1/74, Спр. 221/4*).
106. **СТАНКОВИЋ ИГЊАТИЈЕ –**
СТАНКОВИЧ ІГНЯТИЄ.
Підполковник, 1787 (*ОЖМ, стр. 93. и 98*).
107. **СТАНКОВИЋ МИХАИЛО –**
СТАНКОВИЧ МИХАЙЛО.
Майор (*ИСП*).
108. **СТАНОЈЕВ НЕДЕЉКО –**
СТАНОЄВ НЕДЕЉКО.
Підполковник. Угорський гусарський полк, 1745 [*ГП, Оп. 2/109, Спр. 5*]. Сербський гусарський полк, 1752 (*ГП, Оп. 2/109, Спр. 17*).
109. **СТОЈАНОВ ИВАН –**
СТОЯНОВ ІВАН.
Генерал-майор [*ИСП*]. Сербський гусарський полк, 1740 (*ГП, Оп. 2/109, Спр. 1 и 2*).
110. **СТОЈАНОВ МИХАЈЛО** Івана –
СТОЯНОВ МИХАЙЛО Іванович.
Генерал-майор (*ИСП*). Сербський гусарський полк, 1752 (*ГП, Оп. 2/109, Спр. 17*). Сербський гусарський полк, 1764 (*МСП*).
111. **СТРАТИМИРОВИЋ АНТОН –**
СТРАТИМІРОВИЧ АНТОН.
Бригадир, князь, 1776 (*ГП, Оп. 1/74, Спр. 220/11*). Далмацький полк, 1783 (*ГП, Оп. 1/74, Спр. 220/6*).
112. **ТЕКЕЛИЈА ЛАЗАР** Аврам –
ТЕКЕЛІЯ ЛАЗАР Аврамович.
Полковник (*ИСП*). Македонський гусарський полк, 1783 (*ГП, Оп. 1/74, Спр. 220/6*).

113. **ТЕКЕЛИЈА ПЕТАР** –
ТЕКЕЛИЈА ПЕТРО.
Генерал-поручник, генерал-аншеф (ИСП). Сербський гусарський полк, 1750 (ГП, Оп. 2/109, Спр. 12 и 16). Сербський гусарський полк, 1764, 1765 (МСП).
114. **ТОМИЋ АНТОН** –
ТОМИЧ АНТОН.
Прем'єр-майор. Лейб-гусарський полк, 1791 (ГП, Оп. 1/74, Спр. 221/7).
115. **ТОТОВИЋ ВАСИЛИЈЕ** –
ТОТОВИЧ ВАСИЛЬ.
Полковник (ИСП).
116. **ТРЕБИЊСКИ АЛЕКСЕЈ** –
ТРЕБИНСЬКИЙ ОЛЕКСИЙ.
Підполковник(ИСП). Волоський полк, 1775 (ГП, Оп. 1/74, Спр. 218/1).
117. **ТРЕБИЊСКИ ИВАН** (Угричић) –
ТРЕБИНСЬКИЙ (УГРИЧИЧ) ИВАН.
Полковник (ИСП). Волоський полк, 1775 (ГП, Оп. 1/74, Спр. 218/1). 1792 (ГП, Оп. 1/74, Спр. 221/8).
118. **УВАЛОВ ИГЊАТ** –
УВАЛОВ ІГНАТ.
Полковник (ИСП).
119. **ФИЛИПОВИЋ ГЕОРГИЈЕ** –
ФІЛІПОВИЧ ГЕОРГІЙ.
Секунд-майор. Шевичів слов'яносербський гусарський полк, 1754 (ГП, Оп. 2/109, Спр. 36). Бахмутський гусарський полк, 1765 (ССК, Спр. 46).
120. **ФИЛИПОВИЋ ИВАН** –
ФІЛІПОВИЧ ИВАН.
Полковник. Грузинський гусарський полк, 1763 (ГП, Оп. 2/109, Спр. 52). 1765 (НПВ, II, 83).
121. **ХОРВАТ АНТУН** Ивана –
ХОРВАТ АНТУН Іванович.
Полковник (ИСП). Головна канцелярія Новосербського корпусу, 1759 (НПВ, I, 121).

122. **ХОРВАТ ГЕОРГИЈЕ** Івановић –
ХОРВАТ ГЕОРГІЙ Іванович.
Генерал-майор (ИСП).
123. **ХОРВАТ ДИМИТРИЈЕ** Іванович –
ХОРВАТ ДМИТРО Іванович.
Бригадир (ИСП). Хорватів новосербський гусарський полк, 1759.
124. **ХОРВАТ ДИМИТРИЈЕ** Михайловић –
ХОРВАТ ДМИТРО Михайлович.
Підполковник (МКИ, стр. 71).
125. **ХОРВАТ ИВАН** Димитријевић –
ХОРВАТ ИВАН Дмитрович.
Генерал-майор (ИСП).
126. **ХОРВАТ ИВАН** Самојловић –
ХОРВАТ ИВАН Самойлович.
Генерал-поручик (ИСП; ГП; МСП; ССК; НПВ).
127. **ХОРВАТ ИВАН** Михаїла –
ХОРВАТ ИВАН Михайлович.
Підполковник. Хорватів новосербський гусарський полк, 1759 (НПВ, I, 127).
128. **ХОРВАТ ИВАН** Івановић –
ХОРВАТ ИВАН Іванович.
Полковник (ИСП).
ХОРВАТ ИВАН –
ХОРВАТ ИВАН.
Підполковник. Жовтий гусарський полк, 1766 (ГП, Оп. 2/109, Спр. 74).
ХОРВАТ ИВАН –
ХОРВАТ ИВАН.
Полковник. Смоленський драгунський полк, 1777 (ГП, Оп. 1/74, Спр. 221/2).
129. **ХОРВАТ ЈОСИФ** Івановић –
ХОРВАТ ЙОСИП Іванович.
Генерал-поручик (ИСП). Генерал-губернатор Новоросійської губернії (НПВ, I, 129-132).

130. **ХОРВАТ МИХАИЛО** –
ХОРВАТ МИХАЙЛО.
Підполковник (полковник?). Хорватів новосербський пандурський полк, 1752–754 (*НПВ, I, 126*).
131. **ХОРВАТ САМОЈЛО** –
ХОРВАТ САМОЙЛО.
Підполковник (*ИСП*). Далмацький полк, 1775 (*ГП, Оп. 1/74, Спр. 218/1*).
132. **ЦВЕТИНОВИЋЈОСИФ** –
ЦВЕТИНОВИЧ ЙОСИФ.
Полковник (*ИСП*). Хорватів новосербський гусарський полк, 1759 (*МСП*). Хорватів новосербський пандурський полк, 1762 (*НПВ, I, 127*). Жовтий гусарський полк, 1771/1772 (*НПВ, II, 60*).
133. **ЧОРБА АРСЕНИЈЕ** –
ЧОРБА АРСЕНІЙ.
Підполковник (*ИСП*).
134. **ЧОРБА ИВАН** –
ЧОРБА ІВАН.
Полковник (*ИСП*).
135. **ЧОРБА МАКСИМ** –
ЧОРБА МАКСИМ.
Майор (*ИСП*).
136. **ЧОРБА МИКОЛА** –
ЧОРБА МИКОЛА.
Полковник. Жовтий гусарський полк, 1766 (*ГП, Оп. 2/109, Спр. 74*). Харківський гусарський полк, 1767 (*МСП*).
137. **ЧОРБА НИКОЛАЈ** Ивановић –
ЧОРБА МИКОЛА Іванович.
Генерал-майор (*ИСП*).
138. **ЧОРБА ПЕТРО** –
ЧОРБА ПЕТРО.
Підполковник (*ИСП*).
139. **ЧОРБА ФЕДОР** Арсенијев –
ЧОРБА ФЕДІР Арсенійович.
Генерал-поручик (*ИСП*). Жовтий гусарський полк, 1778 (*ГП, Оп. 1/74, Спр. 210/1 и 220/1*).

140. **ЧОРБА ФЕДОР** –
ЧОРБА ФЕДОР.
Секунд-майор. Дніпровський гусарський полк, 1779
(ГП, Оп. 1/74, Спр. 220/2).
141. **ЧЕРНОЈЕВИЇ ПАВЛЕ** –
ЧЕРНОЄВИЧ ПАВЛО.
Полковник (ИСП).
142. **ЧЕРНОЈЕВИЇ СИМЕОН** Михайлович –
ЧЕРНОЄВИЧ СИМЕОН, Михайлович.
Генерал-майор (ИСП).
143. **ШЕВИЇ ГЕОРГИЈЕ** Івановић –
ШЕВИЧ ГЕОРГІЙ Іванович.
Генерал-поручик (ИСП). Український гусарський полк,
1775 (ГП, Оп. 1/74, Спр. 221/1). Смоленський драгунський
полк, 1777 (ГП, Оп. 1/74, Спр. 221/2).
144. **ШЕВИЇ ІВАН** Ђурђевић –
ШЕВИЧ ІВАН Георгійович.
Генерал-поручик (ИСП; МСП; ГП; ССК).
145. **ШЕВИЇ ЖИВАН** Івановић –
ШЕВИЧ ЖИВАН Іванович.
Полковник (ИСП). Шевичів слов'яносербський гусарський
полк, 1754 (МСП). Бахмутський гусарський полк, 1765 (ГП,
Оп. 2/109, Спр. 47; ССК, Спр. 47).
146. **ШЕВИЇ ІВАН** –
ШЕВИЧ ІВАН (правнук Івана Шевича).
Підполковник (ИСП).
147. **ШЕВИЇ ПЕТАР** –
ШЕВИЧ ПЕТРО.
Підполковник (ИСП). Майор, 1754 (МСП).
148. **ШКОРИЇ ІВАН** –
ШКОРИЧ ІВАН.
Майор (ИСП).
149. **ШТЕРИЇ ІВАН** Христофоровић –
ШТЕРИЧ ІВАН Христофорович.
Генерал-майор. Македонський гусарський полк, 1762
(ГП, Оп. 2/109, Спр. 41). Бахмутський полк, 1774 (НПВ, II, 68).
Костянтиноградський легкий кінний полк, 1788 (ГП,
Оп. 1/74, Спр. 221/7).

150. ШТЕРИЇ МАКСИМ –
ШТЕРИЧ МАКСИМ.

Секунд-майор. Іллірійський полк, 1779 (ГП, Оп. 1/74, Спр. 220/2).

151. ШТЕРИЇ ПЕТАР –
ШТЕРИЧ ПЕТРО.

Підполковник (ИСП).

152. ШУТОВИЇ ИВАН –
ШУТОВИЧ ИВАН.

Майор (ИСП).

Чини	Кількість штаб-офіцерів і генералів	
	Тільки в «ИСП»	Загалом
Генерал-поручик	10	10
Генерал-майор	15	17
Бригадир	6	7
Полковник	19	26
Підполковник	9	21
Майор*	37	71
Всього:	96	152

Як бачимо, крім збільшення загальної чисельності офіцерів, очевидно є кількісна різниця між списком Пишчевича і новим списком, запропонованим читачеві. Ймовірно, Пишчевич у зрілі роки свого життя, коли завершував дослідження, вже не знав всіх потомків сербських переселенців третьої і четвертої генерації, які в останню третину XVIII ст. дослужилися до чина поручика, капітана або майора.¹¹

Значно затруднюють підрахунки повної кількості сербів-офіцерів та генералів військові реформи Катерини II 1764 р., зокрема, реформи полкової системи. Національна складова полків, особливо офіцерського корпусу, була швидко витіснена введенням поліетнічної складової у нових полках, хоча окремі

* Пишчевич секунд- і прем'єр-майори навів збірно, як «майорів». З метою простішого порівняння я подав їх у наведеній таблиці узагальнено.

¹¹ І сам Пишчевич після завершення списку штаб-офіцерів і генералів відмічає, що серед обер-офіцерів існує ще велика кількість тих, хто «...тут у Росії народилися, і яких, якщо б їх також поіменно переписати, набралось багато».

з них так і залишили надалі у своїх назвах ознаки національної приналежності (Сербський, Молдавський, Македонський, Болгарський, Далматинський, Іллірський тощо).

Пізніше все більша кількість сербів-офіцерів перебували у полках, які не мали жодного відношення до Нової Сербії та Слов'яносербії. Це було зумовлено ліквідацією автономного статусу цих областей (Нова Сербія: з 11.01.1752 р. до 22.03.1764 р.; Слов'яносербія: з 29.05.1753 р. до 11.06.1764 р.).

Можна висловити припущення (яке, напевно, підтвердили б ґрунтовніші архівні дослідження), що, наприклад, серби, які фігурують у списку як майори, пізніше здобули вищі штаб-офіцерські чини, або, наприклад, що окремі сержанти, поручики і капітани 70–80-х рр. XVIII ст., не зазначені у цьому огляді, ймовірно, на кінець століття дослужилися до вищих штаб-офіцерських чинів.

Чітко визначеною національною сербською приналежністю усього складу полку, від рядового до коменданта, поряд зі «старим» Сербським гусарським полком, вирізнялися два Хорватські полки (гусарський і стражницький) на території Нової Сербії та гусарські полки Шевича і Прерадовича на території Слов'яносербії. Можливо, така національна спрямованість частково зберігалася (переважно в офіцерських і підофіцерських кадрах) у спадкоємцях цих полків: Чорному гусарському та Жовтому пандурському полках (перейменовані у 1764 р. колишні Хорватський гусарський та Хорватський стражницький полки) та Бахмутському гусарському полку (створеному в 1764 р. об'єднанням гусарських полків Шевича і Прерадовича).

Багато невідомого приховує історія заснованого у 1727 р. 1-го Сербського гусарського полку, який нараховував 459 сербів-гусарів. Спершу він був розташований біля фортеці Тор (зараз це м. Слов'янськ на річці Сіверський Донець), на північно-західному кордоні створеної згодом Слов'яносербії. Після повернення з військового походу до Персії, у межах Ніжинського корпусу, він був розташований на т. зв. Українській лінії, що простягалася від Кременчука, через Тор і Сіверський Донець, до Дону і довжиною сягала 440 км. На цій території 1-й Сербський гусарський полк, імовірно, розташовувався до заснування Нової Сербії і Слов'яносербії, коли до назви полку, щоб відрізнити

його від полків Хорватів, Шевича та Прерадовича, додали слово «старий». Усі дані, хоча й недостатньо точні, які містяться у чисельних архівних документах, вказують на велику ймовірність переведення старого Сербського гусарського полку із «ландмилицького» в «походний» (військовий) невдовзі після утвердження Нової Сербії та Слов'яносербії і, безперечно, до початку Семирічної війни 1756 р. Це підтверджується багатьма архівними документами щодо переведення гусар і офіцерів із новосербських та слов'яносербських полків до старого Сербського гусарського полку та про повернення старих і хворих вояків із цього полку на поселення у Нову Сербію і Слов'яносербію.

Більш повну інформацію про місце розташування старого Сербського гусарського полку наразі дати неможливо. З мемуарів Пишчевича відомо, що у 1764–1765 рр. цей полк, на той час під командуванням Петра Текелії, був розміщений у Смоленську.

Як надійні відомості потрібно відмітити факти, наведені Герасимом Зеличем у «Житті» та Савою Текелією в «Описанні життя мога». Г. Зелич, перебуваючи у червні 1782 р. в маєтку генерала Антона Стратіміровича (у містечку Дмитровиця), відмічає: «...привітав мене з багатьма офіцерами сербами і росіянами з його полку, який називався Слов'яно-сербський полк». С. Текелія у 1787 р. – на 5 років пізніше від Зелича – записав: «Ольвіопольський, раніше сербський полк, у якому дядько [Петар Текелія] служив полковником, перебував тут, у Миргороді».

Зважаючи на те, що перші документи про сербів-офіцерів та підофіцерів у Ольвіопольському полку датуються тільки 1785 р., можна з упевненістю констатувати, що старий Сербський гусарський полк перестав існувати під такою назвою між 1782 і 1785 рр.¹²

¹² Як офіцери і підофіцери в Ольвіопольському полку, починаючи з 1785 року, у документах пригадуються: вахмістри Лазар Богданов, Лазар Живкович та ін. – 1785 р., поручик Михайло Чорба і Марко Цветкович – 1789 р., ротмістр Іван Пиварович і корнет Петар Якшич – 1790 р., підполковник Гаврило Радулович, секунд-майор Павле Вуїч і Єфим Пишчевич – 1792 р., ротмістр Мілетич – 1793 р. Ці документи, як і багато інших про сербів – офіцерів, підофіцерів і рядових в інших полках зберігаються у найбільш цитованому архівному фонді № 10 у РГВИА у Москві.

У автобіографіях, які серби-офіцери писали, залишаючи військо, часто зазначається їхня служба у сербських ескадронах у другій половині XVIII ст. та участь у війнах проти Туреччини та Прусії (і у «взятію Берлина»), у стичках з Польщею, у придушенні повстання Пугачова на Уралі й Кубані, у знищенні Запорізької Січі. Чи можна припустити, що у всіх цих подіях брав участь і старий Сербський гусарський полк? Найпізніший доступний мені документ про цей полк свідчить про відставку з військової служби гусара Селаковича у 1793 р. (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 222).

Незважаючи на те, що нові архівні дослідження значно збільшать кількість відомих сербів-офіцерів у російській армії XVIII ст., число 152 штаб-офіцера і генерала видається вагомим. Особливо, якщо зважати, що за тогочасними порядками і правилами, один полк (із точно регламентованою кількістю рядових, унтер-, обер- і штаб-офіцерів) комплектувався лише 2–3 штаб-офіцерами.

Серби штаб-офіцери (а також обер-офіцери і навіть унтер-офіцери), починаючи з 60-х років XVIII ст., все частіше опиняються у складі полків із різноманітними назвами, отриманими, здебільшого, відповідно до місця їхнього формування. Серед них, наприклад, Македонський, Болгарський, Слобідський (вздовж південного кордону Нової Сербії), Харківський, Ізюмський, Охтирський, Сумський, Острозький, Далматинський, Іллірійський, Херсонський, Олександрійський, Єлисаветградський, Лубенський, Ольвіопольський, Дніпровський, Смоленський, потім Луганський, Самарський, Слав'янський, Гадяцький, Катеринославський та ін. Всі ці полки знаходилися на території сучасної України.

Така досить значна кількість сербів-офіцерів відносно порівняно невеликої кількості сербського населення (за моїми підрахунками, на початку 70-х рр. XVIII ст. – близько 20 000 чоловік), поряд із іншими чинниками, значною мірою сприяла асиміляції сербів. Прошарок владних, заможних, освічених і впливових сербів-офіцерів здебільшого був розпорошений по всій території України і швидко розчинився в українському і, меншою мірою, російському середовищі.

Лише Нова Сербія протягом свого нетривалого існування привертала увагу вищих офіцерів і генералів як можливе місце їхнього постійного поселення після завершення військової служби.¹³

У жодному із сербських поселень на території Нової Сербії і Слов'яносербії, тих, що були засновані сербами, чи тих, куди серби лише переселилися, не була створена та збережена етнічна сербська більшість. Кількість сербів у загальній чисельності населення цієї території, яке тоді проживало компактними етнічними групами і складалося з найстійкіших носіїв національної ідентичності, протягом 2–3 десятиріч була зведена до кількох відсотків. Відсутність хоча б декількох компактних етнічних сербських поселень, російська державна політика заповнення малозаселених територій південної України представниками різних національностей (крім сербів та, звичайно ж, українців, там були росіяни, молдавани, болгари, поляки, греки тощо), схожість мов та спільність релігії яких стали суттєвими факторами швидкої асиміляції сербів.

Разом з тим, не лише соціальна та культурна відокремленість, але і географічна віддаленість численної групи сербів – штаб-офіцерів і генералів – від основного сербського населення стали додатковим фактором більш інтенсивної асиміляції як перших, так і других. При цьому потрібно мати на увазі, що сербська діаспора в Україні, внаслідок певних історичних обставин, більше двох століть була відрізана від культурного і духовного життя батьківщини, від його могутнього впливу, який міг би принаймні уповільнити процес асиміляції.

Цей нарис дещо доповнив наше уявлення про участь сербів у російській армії XVIII ст. Водночас нові дослідження архівних матеріалів безумовно розширять цю картину і сприятимуть науковому висвітленню ролі сербів в історії Росії.

З сербської переклала Наталія Брик.

¹³ Про це свідчить і Сава Текелія (у творі «Описаније живота мога», Нолит, Београд, 1989) і Герасим Зелич у творі «Житије», Нолит, Београд, 1988).